

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

LETO II.

Ljubljana, dne 6. aprila 1936.

Štev. 6.

Vstajenje duha

Kdo od mladih ljudi še ni občutil tajnostnega miru velikonočnih dni, ko utihne zvonjenje zvonov in se oglasijo le raglje iz odprtih lin zvonikov cerkva, kamor v tiho vero zatopljeni romajo verniki — otroci, fantje in dekleta, možje in žene, starci in starke, da se vsaj za hip pogledajo v tisto, kar se je bilo zgodilo že v davnem času, pred malo manj kot dva tisoč leti?

Koga ni, čeprav le za trenutek, zbudilo iz vsakdanjosti mogočno pritrkavanje velikonočnih zvonov, ki vsem vernim zemljanom obudi spomin na vstajenje učlovečenega, križanega Boga od mrtvih?

Ali je kakšen mladi človek, ki si vsaj od daleč — v duhu ni zaželel, da bi se mogel o Veliki noči približati dehteči, sladko nadevani potici, sveži gnjati in živobarvnim, pisanim piruhom — vsem tistim neštetim do brotam, ki so jih nekatere mize polne v prazničnih dneh?

In vendar so vse to le bežni hipi v brezoblični človeški vsakdanjosti, le mimoidoči trenutki, v katerih se hoče človek odtrgati od vseh morečih misli, od vseh skrbi in težav, ki danes tarejo množice in množice, in katerim ne more uiti niti mladi človek, čeprav ga potisnjenost iz njegovega individualnega mladostnega doživljanja v golo življenjsko realnost muči in ubija. Čigava duša, če ne mladostnikova, je dojemljivejša za vse, kar se okoli njega dogaja, za vse neštete drobne krivice, ki jih doba, v kateri živimo, poleg vseh velikih krivic stresa nad malim človekom, predstavljajočim velikansko večino vsega človeštva in tudi našega naroda? Kdo naj vse to bolj doživlja in občuti, če ne današnja mladina, rojena v času svetovne Golgote, ki je današnjemu rodu vtisnila neizbrisni svoj pečat?

Realna dejstva, gola življenjska vsakdanjost, to so stvari, mimo katerih naša generacija ne more preiti. In, ali je potem čudno in nerazumljivo, če gleda mladina negativno na življenje, če kritizira in obsoja, da, če v svojem mladostnem entuzijazmu celo — ruši?

A mi, jugoslovenska mladina, vendarle vrnemo v Vstajenje.

Izhajajoč iz skupnosti in stoječ na stališču svojega naroda, verujemo v njegovo vstajenje. Verujemo, prepričani, da smo mi rod, na katerega bo kmalu padlo težko breme, peljati po poti resnice, pravice in poštenja ves naš narod v boljše dni, v dobo širšega političnega, kulturnega in gospodarskega razuma ter socialnega preporoda vsega jugoslovenskega naroda. Zato nočemo stati ob strani. Graditi hočemo, izrabiti svojo mladost za oploditev našega duha, za njegovo izpolnitev, da ga zreli postavimo nekoč v službo svojega naroda in narodne države.

Vstajenje duha našega rodu iz omočnega vrtna, v katerega ga je potisnil čas, njegovo izrabo v pozitivno ustvarjanje in grajenje, to hočemo. To je vstajenje, ki ga hočemo do-

Mešetarji

Z ustvaritvijo jugoslovenske narodne države, z osvobođenjem in s političnim ujedinjenjem je naš narod dosegel veliki ideal, za katerim so stremeli največji politični in kulturni duhovi naše narodne preteklosti. Dosežen je bil cilj, za katerega so se od dobe narodnega preporoda dalje borile cele generacije in za katerega predvojna generacija ni delala samo duhovno, marveč se je zanj žrtvovala tudi po ječah ranjke Avstro-Ogrske in na krvavih poljanah najrazličnejših front. Kljub temu moramo ugotoviti žalostno dejstvo, da nadaljnji notranji razvoj naše države ni šel v taki smeri, v kakršni bi moral iti.

Namesto, da bi plodno obnavljali vse, kar je porušila borba za svobodo in gradili novo, namesto, da bi voz notranje državne politike peljali po poti sistematičnega političnega, kulturnega, zlasti pa gospodarskega in socialnega izgrajevanja državne in narodne celote, smo zašli v obupen kaos strankarske politike in osebnih težejih neštetih »politikov«, ki so pri navideznem delu »za narod« iskali le svojih osebnih koristi in osebnega dobička. Varali, slepili so ljudstvo in ga izkoriščali.

Duhovno ujedinjenje, ki bi moralo slediti političnemu, je prav tako zašlo v struje strankarskih, osebnih bojov, in izvojevanje praktičnega jugoslovenstva, ne samo duhovnega, temveč v prvi vrsti gospodarsko-socialnega, je v korist vsemu temu »parlamentarizmu« moralo stati ob strani vse dotlej, dokler ni blagopokojni viteški kralj Aleksander I. Zedniitelj s krepko potezo dne 6. januarja 1929. leta v svojem edinstvenem manifestu začrtal pot, po kateri mora hoditi ves jugoslovenski narod, po kateri morajo in bodo morali hoditi v prvi vrsti tisti, ki hočejo ta narod zastopati in predstavljati.

Ze takoj od začetka so v to strankarsko zmešnjavo, v kateri je naš narod zastal za dobro desetletje, zavlekli tudi mladino, nagnonsko sluteč, da se morajo nasloniti nanjo, če hočejo mirno orati svoje strankarskodobičarske brazde. Zavajali so jo in jo izkoriščali na najrazličnejše načine v svoje koristolske namene. Pri tem pa so mladino ru-

šili, ker so v njej ubijali sleherni čut za resnico in poštenje, saj je ta mladina prej ali slej morala spoznati, da je bila le orodje nekaterih strank in osebnosti, da je bila izkoriščana, zavajana, goljufana.

Lahko delo so imeli za delom teh mešetarjev z mladino drugi, vabljujejši mešetarji, ki so svoje zaslepljevanje in zastrupljanje postavili v velikanske lovorike borbe za socialno pravičnost in ki so znali udariti gibčno in sladko prav na tiste strune, za katere je povojna mladina najbolj zaupljiva in najsprejemljivejša. V službi židovskega kapitala, za katerega je v naših razmerah zagrebški najznačilnejši, so natrosili med zmedeno mladino toliko razdiralnega tiska, da so se kmalu začele kazati grozne posledice te komunistične propagande, ki je zajela mlade ljudi in jih kviri še danes.

Kdor danes trdi, da je precejšen del mladine komunističen, se bridko moti. To ni komunizem v pravem smislu, ampak je le zunanji izraz stremeljenja po socialni pravičnosti, katero zahtevamo mi vsi — vsa mladina. A danes že mnogi in mnogi zapeljanci prihajajo do spoznanja, da je ozdravljenje socialnih razmer mogoče le na temelju naroda in narodne države, ki predstavlja tisto celoto, kateri se morajo in se bodo morali podrediti vsi poedinci, če ne bodo hoteli biti zavrženi v stran kakor občenarodni škodljivci.

Jugoslovenska mladina hoče delati le za narod in državo. Pri tem odklanja pokroviteljstvo katerekoli stranke ali osebnosti, ker hoče ostati nestranska, noče biti orodje različnih pohlepnikov po oblasti, ampak le zavedna, državotvorna jugoslovenska mladina.

Sli bomo, ne podredivši se nobenemu političnemu mešetarju, pa naj prihaja ta od kjerkoli, po poti, ki nam jo je v svojem manifestu in s svojo nenadomestljivo žrtvijo začrtal blagopokojni viteški kralj Aleksander I. Zedniitelj, sli družno z njegovim vrednim naslednikom — kraljem Petrom II., ki je naš up in naša nada.

Pripravlja se vojna

Po 18 letih miru, če ga smemo tako imenovati, se na obzorju zopet zbirajo temni oblaki, ki oznanjajo nov svetovni požar. Pripravlja se vojna, nova vojna, strašnejša in večja kot katerekoli doslej. Ta vojna bo vojna aeroplanov, tankov in plinov. Ta vojna ne bo poznala usmiljenja, zopet bodo oživele krvave poljane, zopet bo imperializem uprizarjal orgije, kakršnih svet še ni videl.

Prav za prav se svet vedno vojskuje. Na tem ali na onem koncu zemlje se vodijo le lokalni, bodisi večji ali manjši spopadi. Vedno

seči, da ne postanemo brezoblična, mehansirana, bedna in škodljiva masa.

Dva tisoč let po Kristusovem vstajenju, ki ga izpričuje krščanstvo, delamo in pripravljamo s tem nove temelje za socialno vstajenje vsega jugoslovenskega naroda, zaveda-

bolj pa se težišče vojne približuje svojem centru — Evropi. Le iskrice je treba, ki bo zapalila dinamično atmosfero, da bodo zopet novi pokolji za razdelitev zemlje in za razdelitev njenih bogastev. In koga more ta problem bolj zanimati kot nas mladino, ki nas peha v nov pokolj, ko še vsi čutimo grozotne posledice zadnjega požara. Kdo nam sme in more braniti, da ne bi obrnili svojega pogleda na ta pereči problem? Mi se ne izgublamo v kraljestvu prividov in sanj, izredne prilike, v katerih doraščamo, so nas prisilile, da zremo na vsak pro-

joč se narodne in državne celote, katero je ustvarila nujnost zgodovinskega razvoja naroda, ki je v njej potrdil svojo enodušno voljo in iz katerega smo izšli, pa zavedajoč se tudi odgovornosti pred znanjci in pred lastnim — jazom.

— in.

blem, ki nam ga nudi sodobnost, ne z motnim pogledom, ampak z bistrim očesom omladinca, ki se že zaveda tegob in potreb svojega naroda.

Dogodki zadnjih let so nam v jasnem spominu, dasiprav se razvijajo s filmsko naglico. Mi smo ostali slepi za usodna dogajanja polpretekle dobe, spominjamo se upornega prodiranja Japonske v Kitaj. Opazovali smo njeno imperijalistično osvajanje ogromnih teritorijev. Videli smo, kako so si iskali in si še iščejo japonski kapitalisti novih poslojank, da okrepijo svoje gospodarske pozicije, gledali smo hlastanje teh kapitalistov po gospodarskem zavojevanju vsega sveta. Tudi nedavnih dogodkov v Tokiu, ko se je japonski militarizem pokazal v pravi luči, nismo pozabili. Vse to smo opazovali in opazujemo s svojim neskalskim kritičnim očesom.

Na drugi strani smo obrnili svojo pozornost v Afriko. Fašistična Italija, *Imperijalistična Italija* je hoteč razširiti svoje kolonijalno ozemlje, podvzela to svojo afriško avanturo, čije zaključek je pa še v bodočnosti. Toda dejstvo je, ki ga ne more nihče tajiti, da je abesinski podvig za Italijo res življenjske važnosti. Italijanske fašiste je vodila ista težnja kot japonske imperijaliste — osvajati nove zemlje in tako razširiti in učvrstiti državo, ki jo je nezadovoljstvo ljudstva zrahljalo. *Ta italijanska avantura v Afriki je podvig, ki ga ne more nihče tajiti, da je abesinski podvig za Italijo res življenjske važnosti.* Italijanske fašiste je vodila ista težnja kot japonske imperijaliste — osvajati nove zemlje in tako razširiti in učvrstiti državo, ki jo je nezadovoljstvo ljudstva zrahljalo.

Pogled v Evropo, pozorišče vsega večjega dogajanja more biti kar najmanj razveseljiv. Ne da bi tukaj obnavljali suhe časopisne vesti, ugotoviti je treba le, da je ozračje v Evropi trenutno isto kot pred 14. julijem. Primera, da so oceani polni bencina, drži. To, da so Nemci zasedli razoroženi pas Porenja, nam daje slutiti.

Dijaški časopis

Problem idejnega žarišča dijaškega časopisa bi moral biti hrbtenica in obenem časovni kompas ter ogledalo mentalitete dijaštva in najnujnejši problem, ki zahteva rešitve v najkrajšem času, da zareže nov val v novo zemljo.

Vsi so mnenja (in gotovo skoro upravičeno), da je današnje dijaštvo v štadiju nepremagljive depresije, da je v močvirju povelje psihoze, da je palo z mehko hrbtenico v vrlinec dobe in da se ne more rešiti iz njega. Tudi če je vse to res, naj nam bo brutalni pritisk časa samo vzrok, da se mlada duša upre smrti, naj ta pritisk povzroči tem večji vzgon v nas, da dokažemo, da smo zmožni silnejšega, nešpekulativnega, odkritega, pravno višjega življenja.

Ob dvajsetletnici nastanka prve srbske dobrovoljne divizije v Odesi in njenih borb v Dobrudži

(Iz govora dr. E. Turka, dne 17. marca 1936 v Ljubljani.)

Danes, po dvajsetih letih, mnogi naši sodržavljani težko razumejo, kaj vse je žrtvoval Slovenec, Srb, Hrvat, avstrijski vojni ujetnik v Rusiji, ko je vrgel od sebe vse rodbinske in gmotne obzire in se kot nacionalni revolucionar prijavil za dobrovoljca v takratno srbsko vojsko, bil pa v duhu že zaveden vojak še neustvarjene Jugoslavije. Kako je bilo to mogoče?

Pokreti dobrovoljcev se javljajo v zgodovini že v času turškega vpada na Balkan in v Napoleonovi dobi, nastali pa so tudi v Italiji, ko so se dvignili Garibaldinci. Toda posamezniki, ki so se prostovoljno iz kakšga notranjega nagiba udeležili vojne, so bili sposobni samo za kratke in trenutne akcije, ker niso poznali prave organizacije in tudi ne discipline. Tvorili so skupine, ki jih z redno vojsko sploh ne moremo primerjati. Kot meteor so se te skupine pojavile in po prvem neuspehu zopet izginile.

da se je ta čin že dolgo pripravljaj in je bil že vnaprej preračunan. Maginotovi črti nasproti bodo postavili Nemci svojo betonirano trdnjavo od izliva Rena do Alp. Germanski imperializem bi rad zadavil svet. Če mu bo spodletelo, bo pokazala najbrž bližnja bodočnost.

Končno je res, da nas ti problemi prav nič ne brigajo. Da nas ne brigajo akcije kominterne, da se ne razburjamo radi položaja v svetu. Res je. Toda, če se vprašamo, kdo bo za vse to s svojo krvjo plačal račun, bomo dejali: Plačala bo mladina! Plačala bo kitajska in abesinska mladina prav tako, kot japonska in italijanska. Plačala bo s svojo mladostjo mladina vsega sveta. Borila se bo mladina ne vedoč, da je sama orodje, kakor je orodje aeroplan, tank in podobna sredstva, s katerimi danes operira internacionalni kapitalizem. Krvavela bo mladina, ne vedoč, zakaj izgublja svojo mladost!

Zato smo se dotaknili tega vprašanja, zato ne moremo slediti pozivu pedagogov 20. stoletja, ki zahtevajo od nas, da živimo v brezračnem prostoru, do katerega ne pridejo utripi usodnih dogodkov, ki pretresajo današnji svet. Oni hočejo, da stopimo v življenje s šolsko učnostjo, da vstopimo vanj nepripravljeni, da si naložimo na pleča breme, breme, katero je neizbežna usoda naložila omladini. Morda se bo komu ta bežen pogled zdel preveč pesimističen, toda podali smo le nemo sliko in če je ta obupna, kaj moremo mi za to. Mi pa pesimizem odklanjamo, saj smo polni upov in nad. Spregovorili smo to zato, ker hočemo svojo dobo sami opazovati in izpopolnjevati svoje znanje z lastnimi izkustvi. Zato, ker nečemo brezplodno sanjati in hočemo gledati življenju v obraz, kakršen je v resnici. Kajti zavedamo se, da le borbenost in zdrav optimizem bosta premagala stiske današnjih dni, ne pa prazne formule naših nestvarnih pedagogov, ki ne spadajo v dobo, čije usodne važnosti se mi zavedamo.

B. D.

Človek ne ve več, da je človek.

Toda eno zagotovilo je temu človeku: kadar se nažre do siteda in mu tudi spleen ne bo več drugoval s prijetno brezskrbnostjo, se bo uprla duša. Vstal bo ponižani in zaničevani duh.

Delavci bodo vstali, vsi, ki gradijo življenje v njegovih posameznih delih, manualci, intelektualci, z eno besedo vsi, ki hočejo živeti, ker imajo zato svojo prirodno pravico. Vstala bo nova sila, ki naj reši propadlo človeštvo, sila, ki je preračunana na našo dobo, kot maščevanje in lečilo. Zgodovinar bo zapisal: zgodovino pišejo mase. Ako pogledamo te faktorje, je uvideven račun: vse bo strlo, kar nima ogródja.

Nam študentom ga je treba v novih idejah, ki so se rodile, da rešijo Evropo. Glasnik naj jim bo dijaški časopis. Treba je boja in valovanja idej, treba je razčiščenja nazorov! Treba je pomlajevanja! Bojevati se moramo zoper kavarniško, promenadno in kinematografsko kulturo...

Dijaški list bo mnenje dijaštva, ako ga bodo sestavljali dijaki. Naš bo ta list, kadar bodo v njem naše ideje. Te naj oklepa življenje vseh univerz, v njem naj bo prostora za poročila o vseh naših nepoznatih koleških tujih univerz, ki nam bodo mogoče že v desetletju idejni drugi ali nasprotniki, lista naj se posluži tudi srednješolci!

»Besede, besede, besede!« poreče, kdor prečita ta članek. Ne bo me osupnila ta sodba.

Dijaštvo pa naj dokaže, da je zmožno dejanj!

(»Vidov dan« 1923.)

Vstajenje

S pobožno radostjo lepo zvonovi, zemlja nam pojo pesem sreče in življenja — pesem božjega vstajenja.

Vedno slajše ptičje petje, šum potokov, sveže cvetje veseli se prebujenja z njim prirodnega vstajenja.

I »glasilo« nas mladine naj gre širom domovine, da z Oplenca zadonela Aleluja bo vesela!

Milka Otovic.

Vsem naročnikom (-icam), čitateljem (-icam), sotrudnikom (-icam) in prijateljem (-icam) »Naše volje« želita prijetne velikonočne praznike

uredništvo in uprava.

Drugačen je pokret jugoslovenskih dobrovoljcev v svetovni vojni. Pri Jugoslovenih je že bila ukoreninjena dobrovoljska tradicija, kajti narodna zgodovina dokazuje, da so dobrovoljci nastopili že davno pred svetovno vojno, ko so se začeli Srbi boriti za osvobodjenje izpod turškega gospodstva. Tako so hoteli dobrovoljci v boj, ko je izbruhnil 1. 1875. veliki upor v Nevesinju in zajel Hercegovino ter srednjo Bosno. Ti dobrovoljci, med njimi tudi Slovenci: Hubmajer, Merlak in Toman so se udeležili četovanja Petra Mrkonjića, našega blagopokojnega kralja Petra I. Osvoboditelja.

Število jugoslovenskih dobrovoljcev je naraslo in presenetilo bivše avstroogrške politične in vojaške kroge v balkanskih vojnah 1912/13, ko je srbsko orožje izvojevalo zmago nad Turki pri Kumanovem in osvobodilo južno srbstvo. Največji razmah pa je doseglo gibanje jugoslovenskih dobrovoljcev v svetovni vojni, ko so Srbi, Hrvati in Slovenci iz vseh jugoslovenskih pokrajin bivše avstroogrške monarhije osnovali na podlagi prostovoljne, toda stroge narodne discipline številne polke, ki so se štiri leta borili kot redna vojska, dokler se ni uresničila ideja narodnega osvobodjenja. Kaki so bili ti činitelji, ki so sprožili dobrovoljsko gibanje?

Jugosloveni v nekdanji avstroogrski monarhiji so bili razdeljeni na štiri upravna področja. Slovenci in Hrvati v Dalmaciji in Istri so bili pod-

rejeni avstrijskemu državnemu zboru, Hrvati so imeli v banovini nekako avtonomijo, Srbi v Vojvodini so bili pod pritiskom madžarizacije. Jugoslovenci v Bosni in Hercegovini pa je tlačila oblast skupnega avstroogrškega finančnega ministra. Tako šest milijonov Jugoslovenov ni prišlo do politične veljave niti na Dunaju, pa tudi ne v Budimpešti. Najslabši je bil položaj Slovencev.

Danes, ko je v lastni državi veljava domačega jezika nekaj naravno podanega, samo po sebi umevnega, je težko doumeti, kako je takrat zapostavljanje slovenskega jezika tiščalo narod k tlom. Jezikovno vprašanje pa ni bilo v Avstriji samo vprašanje narodne časti in narodnega ponosa, bilo je obenem krušno, socialno vprašanje. Kdor je hotel splezati na socialni lestevici višje, se je moral okleniti nemščine in le kdor je zatajil z jezikom vred tudi narodno pripadnost, je bil deležen nagrade v obliki boljše gmotne situacije in boljšega napredovanja. Tako se je širila demoralizacija, ki je omogočala, da je pridobivalo ostudno reregativno vedno novega priloka.

Znano je trpljenje tisočev naših ljudi, ki se niso hoteli odpovedati svoji narodnosti za skledo leče in so morali prenašati zapostavljanje in sramotitev oholih tujih gospodarjev na lastnih tleh.

(Nadaljevanje)

Odrešniki sveta ali laž židovstva

V drugi in tretji številki našega lista smo pod tem naslovom prikazali boljševizem in komunizem v pravi luči ter dokazali, da so njegovi ustanovitelji in najmočnejši voditelji bili izključno le Židje.

Danes nadaljujemo s priobčitvijo teh mož:

Kamenjev

Njegovo pravo ime je Rosenfeld. Kot star židovski revolucionar je bil učitelj na boljševiški šoli v Parizu. V Rusiji je bil eden glavnih voditeljev in ljudski komisar. Po smrti Lenina je vladal Rusijo s Sinovjevom in Trockijem.

Trocki

Njegovo pravo ime je Leibach Bronstein. Ta čistokrvni Žid je bil znan široma sveta kot eden najkrvoločnejših ljudi v zgodovini človeštva. Pozneje je sicer moral iz Rusije v prognanstvo, vendar pa to ne more zbrisati dejstva, da je ta čistokrvni Žid eden izmed očetov strahotnega potopa ruskega naroda. Ne zavidamo ga za težke ure, ki jih pred svojo smrtjo preživlja sam in zapuščen.

Sinovjev

Njegovo pravo ime je Radomiselskiy. Že kot učitelj na boljševiški šoli v Parizu se je izkazal kot dober organizator. V židovsko-boljševističnem prevratu je bil eden od glavnih vodij. Po smrti Lenina je vladal z Židoma Kamenjevom in Stalinom. Dolgo časa je bil predsednik kominterne. Pred njim je trepetala vsa Rusija, ker je bil znan krvolok, ki je pustil poklati na tisoče carističnih oficirjev.

Po ogenj

Bilo je ob velikonočnih dnevih, praznikih vstajenja. Sveti Jurij je prišel v deželo.

Nihče mi ni tega povedal, toda iz vseh hiš je dišalo po poticah, pri nas doma so se delali piruhi, lepi rdeči in zeleni.

Takrat sem bil še ves majhen in neboljen; komaj, da sem mogel pogledati čez ograjo mostu, ki se je dvigal preko Ljubljane. Menda sem hodil v prvi razred velike vrhniške šole — pred njo stoji tista muza — palec sem še vedno tiščal v ustih in lasje so mi v čopih padali preko čela.

Ti prazniki so se mi zdeli čudoviti in veličastni, bilo mi je kot da se vsi ljudje pripravljajo na veselo svatovanje.

Jaz pa sem mislil na potice, tiste sladke, katere si lahko človek privoščiti samo dvakrat na leto. Že tam od snega sem sanjal o piruih v vseh barvah in o pomarančah.

Prazniški čas se je približal in prišel je tudi moj veliki dan.

»Jutri pojdeš po ogenj,« mi je dejala mati in moje lice je vztrepetal od radosti. Nisem mogel verjeti v toliko, v ono preveliko srečo.

Bilo mi je, kot da nisem več otrok, sedaj, ko bom šel po velikonočni ogenj, tja pred tisto veliko cerkev. Zdelo se mi je, da ne bo tam takih neboljencev kot sem jaz. Že nekaj dni prej sem si pripravil skodelico in žlico, vse to sem poiskal med staro šaro na Ljubljani — menda so tako delali tudi drugi.

Ves večer sem se premetaval po postelji. To noč nisem zatisnil očesa in zdela se mi je dolga, brez konca in kraja, vsa napojena z mislimi na prihodnji dan, in skrbjo, da ne prespim ranega jutra. Z očmi odprtimi tja v temo sem sanjal o jutrišnjem dnevu, ki mi je bil zelo blizu, pa vendar tako daleč.

Že zgodaj sem vstal, toliko, da je svetloba poškropila mojo odelo, si oblekel svoje kratke hlače in belo srajco, kot da grem v cerkev k maši. Vzel sem s seboj skodelico in žlico ter krenil po Stari cesti, tja gori v hrib proti farni cerkvi svetega Pavla. Povsod je bilo mirno, nikjer žive duše, včasih se mi je zdelo, da vidim na stezi temno senco, ki se

je premikala in vzdihovala, skoraj, da me je bilo strah.

Sonce še ni pogledalo izza gore. Megla se je vlačila med hišami, odetimi v mrak, tla pod nogami so bila mokra in mrzla. Iznad nekaterih streh se je dvigal dim tja v nebo, v znamenje, da so ljudje že pokoncu. V sami srajci skoro da me je zeblo, toda v teh blaženih trenutkih nisem mislil na to.

Že sem zagledal v daljavi velik križ in jabolko na cerkvi svetega Pavla. Stopil sem hitreje. Že sem bil pod hribom in zagledal vrh stopnic pred cerkvijo tisti veliki ogenj.

Kolika sreča zame, da bom vendar enkrat stal poleg ognja, gledal v zublje plamenov, ki se vijo čudovito kot kače tam v svetilniku — doma se ne smem igrati niti z vžigalicami.

Tam okoli je stal že cel kup takih kot sem jaz, z lasmi preko čela. Nekateri so imeli gobe na dolgi tanki žici, drugi so prinesli skodelo in žlico.

Tam notri v ognju pa so gorele strohnele rakve, leseni križi in mrtvaški venci. Plameni so veličastno lizali les. Velika cerkev se je svetila v bledikasto rumeni svetlobi. Naši obrazi so bili žareči, bilo je vroče bolj kot o kresu, ki je gorel prejšnje leto na holmu svetih Trojice. Vse na okoli je bilo življenje. Temu se ni hotela vneti goba in je revež pihal, da mu je bil obraz kot polna luna, drugemu je padla žerjavica na boso nogo in je jokal. Vsi smo bili nestrpni. Čakali smo na duhovnika, ki bo blagoslovil te rakve in križe in vence, ki bo napravil z molitvijo sveti velikonočni ogenj...

Mali zvon v stolpu je zazvonil. Izza velikih cerkvenih vrat se je prikazal duhovnik v vijoličasti obleki in blagoslovljal. Še predno je izgovoril zadnjo besedo, smo zbežali doli po hribu, po beli cesti, vrteli gobe v zraku, tekli, kot bi nam gorelo za petami in se izgubljali v hišah ob cesti.

Morda si prvi prinesel ogenj v hišo in gospodinja ga je gotovo vzela. Zakaj potem so velikonočne potice tisočkrat slajše, meso tisočkrat okusnejše, brez tega ognja ni sreče

v hiši. In dobil si tam tepko, tam rdeč piruh, morda pomarančo, če si srečen celo denar in bilo ti je sladko pri srcu, da se je smejala lice kar samo od sebe kot malokdaj v življenju.

Bilo je takrat, ko sem šel prvič po ogenj. Bil sem ves majhen in neboljen. Sprva sem tekel kolikor sem mogel, pa komaj sem bil pod hribom, že so se drugi izgubili v dalji pred menoj, videl sem samo še žareče kroge, ki so begali po zraku. Skoraj, da sem zajokal od sramu, da sem zadnji.

Streslo me je nekaj po životu, sam ne vem kaj in pričel sem teči, kolikor so me nesle noge.

Kar naenkrat se je nekaj zgodilo — vsa žerjavica iz moje skodele je padla na sredo ceste, v blato in žalostno zamrla. Sram me je bilo, da bi zajokal kar na sredi poti v tem dnevu, ki se mi je zdel tako svečan in raje sem se umaknil pred hišami in ljudmi. Kaj bo dejala mati, ko bom prišel domov brez ognja? Potrpt sem koračil preko križpota. Na mostu sem se ustavil in šel doli v Ljubljano. Sanje, porojene v žalosti, so padale doli v reko in drvele proti Ljubljani. S trepetajočim srcem sem gledal v tisti vrtnec, tam pod zelenimi vrbami, ki je vzbudil v naših otroških dušah skrivnosti, tako temne in nejasne. Izpreletela me je misel vsa strašna, da bi me ti valovi odnesli tja v dalje, tja v dežele, ki jih še nisem videl, ki pa so se mi zdele v sanjah vse lepše kot moja Vrhnika.

Toda valovi so valovali in se izgubljali pred očmi, jaz pa sem stal gori nad vodo in poslušal njihovo šumenje ves v žalosti in obupu.

Zlato sonce je posijalo izza gora in šel sem domov. Prsti so mi drgetali, ko sem odprl vrata. S trepetajočim srcem sem se pokazal pred materine oči, ki se je prestrašila, ko me je videla tam na pragu vsega mokrega, pot mi je v curkih lil preko čela. Jecljaje in s solzami v očeh sem ji povedal resnico.

Danes je že dolgo od tega dogodka, ki je meni prijeten spomin iz tistih lepih dni, ki se ne bodo nikdar več povrnil.

Profesor (ki pada s strme stene v prepad): Za vraga, baš danes sem moral pozabiti svoj metronom doma!

ŠAH

POROČILA IZ ŠAHOVSKEGA SVETA

Teorija

Holandska partija.

1. d 2-d 4
1. f 7-f 5 (močnejša poteza črnega je 1. d7-d 5, ter f 7-f 5 vodi v komplikacije, ki jih pa črni, če precizno igra, prav lahko spelje)
2. c 2-c 4 (močnejše je vsekakor 2. e 2-e 4 [A])
3. Sb 1-c 3
4. Sg 1-f 3
5. e 2-e 3
2. e 7-e 6
3. Sg 8-f 6
4. Lf 8-e 7
5. 0-0

Igrita sta izenačeni.

A.

2. e 2-e 4! (Beli izpreminja zaprto igro v odprto.)
2. f 5 : e 4
3. Sb 1-c 3
4. Lc 1-g 5
5. Sc 3 : e 4
6. Lf 1-d 3
7. Lg 5 : e 7
8. Ld 3 : e 4
2. f 5 : e 4
3. Sg 8-f 6
4. e 7-e 6
5. Lf 8-e 7
6. Sf 6 : e 4
7. Dd 8 : e 7

Beli je na boljšem.

S tem smo zaključili pregled vsaj najvažnejših in najbolj znanih otvoritev. Prišli bomo h končnicam, ki pa spadajo, kakor otvoritve med osnovne pojme šahovske teorije.

Končnice.

Na pozorišču sta oba kralja in bela trdnjava. (Beli: Ke 5, Tf 6, črni: Kg 8). Beli hoče dobiti. Kako?

1. Ke 5-f 5
2. Kf 5-g 5
3. Tf 6-f 7 plus
4. Kg 5-g 6
5. Tf 7-f 6
6. Tf 6-f 8 mat
1. Kg 8-g 7
2. Kg 7-h 7
3. Kh 7-h 8
4. Kh 8-g 8
5. Kg 8-h 8

Zanimivejša, pa tudi težje dosegljiv mat je, ako zamenjata belo trdnjavo dva lovca. (Beli: Ke 1, Lc 1, Tf 1. Črni: Ke 8.) Pri tem je treba posebno paziti, da ne nastane pat.

1. Lf 1-h 3
2. Lc 1-f 4
3. Ke 1-f 2
4. Kf 2-f 3
5. Lh 3-f 5
6. Kf 3-g 4
7. Kf 3-g 4
8. Kg 5-f 6
9. Lf 4-e 7
10. Lf 4-d 7
11. Kf 6-g 6
12. Lc 7-d 6 plus
13. Ld 7-e 6 plus
14. Ld 6-e 5 mat
1. Ke 8-d 8
2. Kd 8-e 7
3. Ke 7-f 6
4. Kf 6-e 7
5. Kh 7-f 6
6. Kf 6-e 7
7. Kh 7-d 8
8. Kd 8-e 8
9. Kh 8-f 8
10. Kf 8-g 8
11. Kg 8-f 8
12. Kg 8-g 8
13. Kg 8-h 8

Rešitev problema št. 8.

1. Db 4-b 6
2. Kf 1-e 2
3. Tf 8-d 8
4. Td 8-c 8 mat
1. Ke 5-d 5
2. Kd 5-c 4
3. Ke 4-c 3

Problem št. 9.

Beli: Kd 6, Dc 7, Sd 4, pešec: e 3.
Črni: Ke 4.

Beli vleče in dobi v 4 (štirih) potezah.

ŠPORT

Nekaj o boksu

Boks kot šport in obrambno sredstvo je gotovo že tako star, kot človeški rod. Pest je in ostane naravno človeško orodje. Boks spada po svoji vrednosti kot telesna vaja med prve športne panoge. Ravno boks, če ga pravilno gojimo, nam nudi vse ono, kar človek v težki življenjski borbi tako neobhodno potrebuje: samozavest, pogum, borbenost in odpornost.

Ze Grki in Rimljani so boks zelo cenili. Borilci so veljali za največje junake. Pesti so si prepletali z jermeni in jih obložili z železnimi ploščicami, kar je bilo povod čestim smrtnim izidom borb. Pozneje so se borili z golimi pestmi. Ko so končno določili način bojevanja ter predpisali za tekmovalce pesti z rokavicami, si je boks radi zmanjšanja nevarnosti hitro utrl pot med najširše ljudske plasti.

Splošno prevladuje pri nas mnenje, da je boks surov in za inteligentnega človeka neprimeren šport. V resnici pa je boks eden najbolj zdravih športov, ker enakomerno razvija celo mišičevje. Nevaren je samo za nevede in za one, ki mislijo, da se lahko nauče boksa v enem dnevu.

Kdor hoče postati boksač, mora biti pripravljen na trnjevo pot. Imeti mora močno voljo in veliko vztrajnost, kajti boks je eden najtežavnejših športov, ki zahteva dolgega sistematičnega treninga in solidnega življenja.

Boksačovo telo mora biti krepko, gibčno ter od porno. Tehnika in krepak udarec ne zadostujeta — organizem mora biti tako vzgojen, da mu tudi naj-silnejši udarci ne škodujejo. Trenirati je treba dolge in kratke proge, važno pa je še skakanje z vrvice, skok v višino in daljino, ker morajo noge prenesti velik napor. Ako odpovedo noge, je bорец izročen na milost in nemilost nasprotniku. Važno je plezanje po hribih ter gimnastične vaje. Sporedno s temi vajami pa so potrebne specialne vaje za boks. Dobra tehnika, harmonično delovanje rok in nog ter dober, krepak udarec doprinesejo k zmagi. Tudi obrambe mora boksač biti vajen, parirati je treba nasprotnikove udarce, a dobljene znanosti prenašati.

Vse to zahteva dolgotrajnega treninga. Mnogo je uspeh zavisen od trenerja, a še več seveda od učenca, ki mora biti redni, vztrajni, z ljubeznijo pri stvari in do skrajnosti požrtvovalni.

Pri Angležih se je pojavil boks že v 14. stoletju. Splošno priljubljen je bil pri njih že v 17. stoletju tako, da je do danes postal pravi nacionalni šport. Zlasti je priljubljen pri mornarjih, a vadijo ga tudi v vojski. V Franciji so od 18. stoletja gojili boks v zvezi z udarci nog. Vendar danes prevladuje angleška in ameriška šola. Znan je Francoz Charpentier. V Nemčiji se je razvil šele kratko pred vojno. Prinesli so ga mornarji. Po vojni se je neverjetno razvil, ker ga je pospeševala prisilna razorožitev.

Kako veliko zanimanje za boks je drugod, kažejo borbe za svetovno prvenstvo, katerih se udeležujejo množice do 100.000 oseb. V nekaterih državah goje boks tudi v šolah.

Pri nas se dolgo o boksu ni mnogo slišalo, vendar se javljajo začetki. Zlasti razvit je boks v Beogradu, Zagrebu in Mariboru. Kvantitativno Ljubljana nekoliko zaostaja, a ima mnogo obetajočega naraščanja. V Ljubljani ima boks-sekcijo SK Slovan, ki je dosegel že lepe uspehe v Mariboru in Zagrebu. Predil je tudi že veliko tekem, katere naj bi pospešile razvoj boksa med našim ljudstvom.

Kot smo izvedeli od načelnika sekcije in trenerja g. Hellerja, bo kmalu zopet tekma v Ljubljani, ena revanša pa v Mariboru. G. Heller sam se pripravlja za državno prvenstvo v poltežki kategoriji.

Prejeli smo tudi vabilo za pristop novih članov. Redni treningi se vrše ob ponedeljkih, sredo in petkih ob 19. uri na ledinski osnovni šoli. Pristopajte!

TEHNIČNI OBZORNIK

10.000 potresov na leto

Znanstvene statistike nam kažejo, da ne mine ura, da ne bi bilo na zemlji potresa. Seizmografi jih zabeležijo vsako leto kakih 10.000. Od teh jih je le par sto nevarnejših. Najbolj trpi zaradi potresov Japonska, ki jih ima vsako leto okoli 6000. Na drugem mestu po številu potresov je Kalifornija. V Evropi se pojavljajo potresi najčestje v Grčiji, Italiji in Španiji.

Nalivno pero

Nalivno pero je izumil pariški urar Maillat leta 1854. in ga nazval porte-plume-encrier (peresnik-tintnik). Danes mu pravijo Francozi stylity-raphe. Do sedaj je razvoj nalivnega peresa tako napredoval, da je z njim mogoče napisati z enkratno zalogo črnila okroglo 7000 besed normalne velikosti črk.

Praktična preskrba s plinom

Redko naseljene kraje je težko preskrbeti s plinom po zmerni ceni, ker je napeljava plinskih cevi zelo draga. Idealno je ta problem rešilo mesto Stuttgart, ki je vsem svojim redko naseljenim predmestjem na cenen način preskrbelo plin. Vsaka hiša, ki hoče imeti plin za kuho in razsvetljavo, dobi svoj lokalni gazo-

meter. Ta gazometer sestoji iz dveh jeklenih 40-literskih plinskih bomb, katerih vsaka vsebuje pod pritiskom 120 atmosfer 4-8 kubičnih metrov plina. Te bombe plinarna sproti izmenjava tako, da imajo naročniki plin vedno na razpolago.

Gašenje ognja s smodnikom

Pri zgorevanju smodnika se obilno tvorijo plini, ki zabranjujejo dostop kisika k ognju, tako da mora slednji ugasniti. Se učinkovitejša je mešanica smodnika s cinkom. Pri zgorevanju tega se namreč cinkov oksid, ki se v gosti plasti vsega na žarečo tvarino in jo s tem odreže od zraka. Podžiganje smodnika se je posebno dobro obneslo pri požarih v dimnikih.

Motnje v televiziji

Kakor se v radiofoniji pojavljajo električne motnje, ki izvirajo iz atmosfere in od raznih električnih strojev in aparatov v obliki pokanja in prasketanja, tako se kažejo motnje tudi pri brezžičnem prenašanju slik na daljavo. Atmosferske motnje se prikazujejo na projekcijskem platnu kot množica črnih točk, ki se vsipajo po sliki tako, da se zdi človeku, kot bi gledal skozi snežni metej.

ZANIMIVOSTI...

Newton in jabolko

Jabolko, ki ga je Newton videl pasti z drevesa, je bilo velike važnosti za odkritje gravitacijskega zakona. Napeljalo ga je k misli o vesoljni gravitaciji. Od početka se Newton ni mogel prepričati o resničnosti svoje hipoteze, ker zemeljski premer še ni bil točno preračunan. Šele ko je francoska ekspedicija za merjenje zemlje prišla do točnih rezultatov, je Newton znova proučil svoje račune in dognal, da so točni. Nato je Newton svoj zakon posplošil in dokazal, da je gravitacija tista sila, ki uravnava gibanje nebesnih teles.

Nikola Tesla v Ameriki

Nikola Tesla, eden izmed največjih naših in svetovnih učenjakov ter izumiteljev, je prišel v Ameriko na izrečen poziv samega Edisona. Pozornost tega velikega izumitelja je vzbudil leta 1883., ko je na Edisonovi kontinentalni družbi v Parizu izvršil neke rekonstrukcije Edisonovih dinamo strojev z istosmernim tokom. Tesla je v Edisonovih laboratorijih preživel eno leto in slavni ameriški izumitelj se je čudil talentu mladega Tesle, ki je delal vsak dan 18 ur. Kasneje pa je bilo Edisonu žal za naklonjenost, katero je izkazal Tesli, kajti slednji je kmalu prekosil svojega učitelja samega in doživel priznanje vsega sveta.

Zima na Marsu

Na Marsu se lahko lepo opazuje prihod zime. Kadar na eni ali drugi Marsovi polobli nastopi zima, se bela kapa okoli enega ali drugega pola razširja na široko po več tisoč kilometrov. Kadar pa nastopi poletje, se ta kapica vedno bolj zmanjšuje, kar je najboljši dokaz za to, da na Marsu obstoji atmosfera, v kateri so tudi vodni hlapi. Novejša astronomska raziskavanja so dognala, da se na Marsu tvorijo oblaki, megle in vetrovi, ter da pride čisto do prav hudih neviht.

IZ UREDNIŠTVA

Karo, Kranj: Zakaj se nič ne oglasiš. Ali si dobil našo voljo? Pošlji kaj za prihodnjo številko!

J. O., Ljubljana: O Tebi ni glasu. Ali si mogoče bolan?

M. B., Ljubljana: Tvoji prispevki so zelo dobri. Le tako naprej!

K., Ljubljana: Spomni me o priliki na Tvojo novelo.

K. S., Ljubljana: Zelo me veseli, da si zopet prtel delovati za naš list.

T. O., Domžale: Ne vem, kako to, da nič ne pišeš. Ali si pozabil, kar si obljubil?

P. C., Ljubljana: Pošlji mi še več smešnic. Ostalo Ti bom povedal ustno.